

TERMELE
DIN CASTRUL LEGIONAR
DE LA POTAISSA

TERMELE DIN CASTRUL LEGIONAR DE LA POTAISSA

Mariana Andone Rotaru • Cornelia Bărbulescu • Mihai Bărbulescu
Toma Bărbulescu • Ana Cătinaș • Fábián István • Florin-Gheorghe Fodorean
Pavel Huszarik • Mihai Munteanu • Luciana Nedelea • Irina Nemeti • Sorin Nemeti

Coordonator:
Mihai Bărbulescu

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2019

DTP și copertă:
Editura Mega

Redactor:
Iulia Pop

© Autorii, 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Termele din castrul legionar de la Potaissa / Mariana Andone Rotaru, Cornelia Bărbulescu, Mihai Bărbulescu, ... ; coord.: Mihai Bărbulescu. – Cluj-Napoca: Mega, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-020-057-4

I. Andone Rotaru, Mariana

II. Bărbulescu, Cornelia

III. Bărbulescu, Mihai

902

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

Introducere (Mihai Bărbulescu).....	7
-------------------------------------	---

PARTEA ÎNTÂIA

Capitolul I. Edificii și instalații în <i>praetentura dextra</i> a castrului legionar de la Potaissa (Mihai Bărbulescu).....	13
1. <i>Praetentura dextra</i> în castrul de la Potaissa.....	13
2. <i>Palaestra</i>	19
3. Edificiul ABCD	24
4. Instalații între edificiul ABCD și terme.....	32
Capitolul II. Termele (Mihai Bărbulescu).....	38
1. Spațiul E (<i>frigidarium</i> / <i>vestibulum</i>).....	39
2. Spațiul G.....	47
3. <i>Latrina</i> I.....	49
4. Canalul deversor I.....	51
5. Spațiul N (<i>apodyterium</i>)	53
6. <i>Tepidaria</i> M și L	54
7. Spațiul K (<i>caldarium</i> , ulterior <i>tepidarium</i>).....	65
8. Spațiul I (<i>frigidarium</i> , apoi <i>caldarium</i>)	73
9. Spațiul H.....	83
10. <i>Basilica thermarum</i>	87
11. Intrarea în terme.....	95
Capitolul III. Reconstituirea termelor (Cornelia Bărbulescu, Toma Bărbulescu).....	108
Raționamente și interpretări în reconstituirea volumelor 1. Concepția planului.....	110
2. Acoperirea.....	111
3. Stabilirea înălțimilor și amplasarea golurilor.....	115
4. Moduri de construcție și materiale	120
5. Volumetrie și fațade	120
Capitolul IV. Analogii pentru termele castrului legionar de la Potaissa (Florin-Gheorghe Fodorean, Pavel Huszarik).....	124
Capitolul V. Probleme de cronologie. Ștampilele tegulare (Sorin Nemeti).....	130
1. Tipologie.....	130
2. Înrudiri tipologice.....	138
3. Context și cronologie.....	140
Capitolul VI. Etape de funcționare. Circuitul termal. Militarul în terme (Mihai Bărbulescu).....	148
1. Etape și refaceri.....	148
2. Circuitul termal.....	150
3. Militarul în terme.....	153
Capitolul VII. Apa în castrul legionar de la Potaissa. Consum și alimentare (Mihai Bărbulescu, Florin-Gheorghe Fodorean)	155
1. Utilizarea apei în castrul de la Potaissa.....	155

2. Alimentarea cu apă a castrului.....	157
3. Circulația apei în terme	165
Capitolul VIII. Sfârșitul termelor (Sorin Nemeti).....	168
1. Edificiul termal în epoca migrațiilor	168
2. Evul Mediu timpuriu. Secolele XI-XII.....	176

PARTEA A DOUA. MATERIALUL ARHEOLOGIC

Capitolul I. Ceramica (Luciana Nedelea).....	182
1. Ceramica fină.....	201
2. Ceramica de uz comun.....	213
3. Catalog.....	220
Capitolul II. Sticla (Fábián István).....	249
Catalog.....	251
Capitolul III. Opaite (Ana Cătinaș).....	260
Catalog.....	261
Capitolul IV. Arme și piese de echipament militar (Florin-Gheorghe Fodorean).....	266
1. Arme.....	266
2. Piese de echipament militar.....	267
Capitolul V. Ustensile și accesorii (Irina Nemeti, Florin-Gheorghe Fodorean).....	278
1. Piese metalice utilizate la construcții.....	278
2. Ustensile și accesorii.....	280
Capitolul VI. Accesorii vestimentare și podoabe (Irina Nemeti).....	290
1. Accesorii vestimentare.....	290
2. Bijuterii și piese de podoabă.....	294
Capitolul VII. Monede (Mihai Munteanu, Mariana Andone Rotaru).....	302
1. Premisele cercetării numismatice.....	302
2. O analiză statistică a materialului numismatic.....	306
3. Analiza descoperirilor numismatice, pe intervale de timp precis definite.....	307
Catalog.....	310
Capitolul VIII. Monumente epigrafice și sculpturale (Mihai Bărbulescu).....	313
1. Monumente epigrafice.....	313
2. Monumente sculpturale.....	318
The Legionary Fortress Baths at Potaissa. <i>Abstract</i>	322
Part I.....	322
Part 2.....	336
Abrevieri bibliografice.....	345
Alte abrevieri	363
Abrevieri catalog ceramică.....	363
Proveniența ilustrațiilor.....	364
Autorii.....	365
Planșe.....	367